

**MÄLARDALENS HÖGSKOLA
ESKILSTUNA VÄSTERÅS**

FÖREBYGGANDE KONFLIKTARBETE I FÖRSKOLANS VERKSAMHET

En kvalitativ studie om hur förskolepersonal förebygger konflikter i förskolans verksamhet.

Adelisa Hodzic

Carina Shaboo

Akademien för utbildning, kultur och kommunikation.
Självständigt arbete – förskolepedagogiskt område grundnivå, 15hp.

Handledare: Kristina Jonsson
Examinator: Tuula Vuorinen
Termin: HT 7 år: 2019

**MÄLARDALENS HÖGSKOLA
ESKILSTUNA VÄSTERÅS**

Akademien för utbildning, kultur och kommunikation

SJÄLVSTÄNDIGT ARBETE
Kurskod PEA079, 15 hp.
Termin: HT 7 år: 2019

SAMMANFATTNING

Adelisa Hodzic & Carina Shaboo

Förebyggande konfliktarbete i förskolans verksamhet. En kvalitativ studie om hur förskolepersonal hanterar och förebygger konflikter i förskolans verksamhet.

Preventive conflict management in preschool. A qualitative study on how preschool practitioners manage and prevent conflicts in preschool.

Årtal: 2019. Antal sidor: 31

Syftet med studien var att få kunskap om hur förskollärare och rektorer i förskolan beskriver och arbetar med det konfliktförebyggande arbetet i förskolan. En kvalitativ studie genomfördes med sex semistrukturerade intervjuer med förskollärare och rektorer sammantaget och två strukturerade, icke-deltagande observationer. Resultatet visade att respondenterna definierar konflikter som meningsskiljaktigheter mellan barn och att de genom mestadels praktiska erfarenheter lärt sig olika strategier för att arbeta konfliktförebyggande. De arbetar konfliktförebyggande genom lågaffektivt bemötande, gruppindelningar av barnen och genom att lösa konflikter tillsammans med barnen. Slutsatsen är att respondenternas förhållnings- och arbetssätt vid konflikthantering tydliggör vilken betydelse de har för det konfliktförebyggande arbetet.

Nyckelord: Förskola, förebyggande konfliktarbete, konflikthantering, inre och yttre attributioner

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	1
1.1	<i>Syfte och frågeställningar.....</i>	1
1.2	<i>Begreppsdefinitioner.....</i>	1
1.3	<i>Disposition.....</i>	2
2	Bakgrund.....	2
2.1	<i>Vad säger styrdokumentet om arbetet med konflikter mellan barn?.....</i>	2
2.2	<i>Litteraturgenomgång.....</i>	3
2.3	<i>Teoretiskt perspektiv.....</i>	4
2.3.1	<i>Attributionsteorin.....</i>	5
2.4	<i>Tidigare forskning.....</i>	6
2.4.1	<i>Vad är en konflikt?.....</i>	6
2.4.2	<i>Förskolans roll vid konflikter.....</i>	7
2.4.3	<i>Förskolläraernas roll vid konflikter.....</i>	8
3	Metod.....	9
3.1	<i>Kvalitativ metod.....</i>	9
3.1.1	<i>Datainsamlingsmetoder.....</i>	9
3.2	<i>Urval.....</i>	10
3.3	<i>Genomförande.....</i>	10
3.3.1	<i>Missivbrev.....</i>	11
3.3.2	<i>Intervjuer.....</i>	11
3.3.3	<i>Observationer.....</i>	11
3.3.4	<i>Databearbetning och analysmetoder.....</i>	12
3.4	<i>Tillförlitlighet.....</i>	13
3.5	<i>Forskningsetiska principer.....</i>	13
4	Resultat.....	14
4.1	<i>Resultat av intervjuer.....</i>	15
4.1.1	<i>Vad är en konflikt?.....</i>	15
4.1.2	<i>Utmaningar vad gäller att lösa konflikter.....</i>	16
4.1.3	<i>Erfarenheter ger kunskap.....</i>	17
4.1.4	<i>Förhållningssätt inom konflikthantering.....</i>	18
4.1.5	<i>Förebyggande arbete.....</i>	19
4.2	<i>Resultat av observationer.....</i>	21
4.2.1	<i>Förskolepersonalens agerande vid barnens konflikter.....</i>	21
5	Analys.....	22
5.1	<i>Miljön och det sociala samspelets roll för konfliktförebyggande arbete.....</i>	22
5.2	<i>Konflikthantering åt och med barnen.....</i>	24
5.3	<i>Förskolepersonalens bemötande.....</i>	25

6	Diskussion	26
6.1	<i>Metoddiskussion</i>	26
6.2	<i>Resultatdiskussion</i>	27
6.2.1	Konflikter och förebyggande arbete	28
6.2.3	Slutsats	29
6.3	<i>Studiens betydelse för yrkesutövningen</i>	30
6.4	<i>Förslag på fortsatta studier</i>	31
7	Referenslista	32
	Bilagor	0
	<i>Bilaga 1</i> Missivbrev	0
	<i>Bilaga 2</i> Intervjuguide	1
	<i>Bilaga 3</i> Observationsmall	2

1 Inledning

En svårighet vi kan stöta på i vår blivande yrkesroll i förskolan är att förskolepersonal ibland kan vara konflikträdsla. Personalens konflikträdsla belyser Larsson (2017) då hon hävdar att lärare är rädda för att göra fel, råka förolämpa någon eller i värsta fall att de blir anmälda. Hon berättar att det i undervisningsverksamheter är ovanligt att personalen har ett gemensamt arbetssätt kring konflikter. Larsson anser att det underlättar och skapar en större trygghet om all personal inom dessa verksamheter har ett gemensamt förhållnings- och synsätt kring konflikthantering och konfliktbeteenden. Om personalen har gemensamma metoder och förhållningssätt för konflikthanteringen kan det öka deras trygghet samtidigt som det då kan bidra till minskad konflikträdsla (Larsson, 2017).

I läroplanen för förskolan (Skolverket, 2018) beskrivs vikten av barngruppen och samspelet mellan barnen för deras utveckling och lärande. Förskollärares uppdrag är att utveckla barnens samspel, hjälpa dem att hantera konflikter och missförstånd samt kompromissa och ha respekt för varandra. Förskollärare ska vara observanta på alla barns möjligheter till att samspela, både mellan enskilda barn, i barngruppen och med de vuxna. Undervisningen ska utgå ifrån att barnen lär sig tillsammans i samspelet, av varandra och att barn och vuxna interagerar med varandra.

Vi har valt detta ämne, då vi finner konflikthantering och förebyggande arbete aktuellt i dagens förskola och väsentligt att ha vetskap om i vår blivande yrkesroll. Vi har, genom våra erfarenheter i förskolan stött på konflikter mellan barn och även observerat hur personalen hanterat konflikter. Vi har därmed fått en större inblick i hur viktigt det är att alla barn får möjligheter till delaktighet i leken och samspel med barn samt personal.

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna studie är att utveckla en fördjupad kunskap om några förskollärares och rektorers arbete med konflikthantering och konfliktförebyggande arbete i förskolan.

1. Hur beskrivs arbetet med konflikthantering och förebyggande konfliktarbete av förskollärare och rektorer?
2. Hur hanterar förskollärare konflikter mellan barn i praktiken?

1.2 Begreppsdefinitioner

Konfliktbeteenden: Hejlskov Elvén (2018) använder sig av begreppet problemskapande beteende då han pratar om beteenden som skapar problem för

dem som befinner sig i barnets omgivning. Vi har i denna studie valt att använda oss av begreppet konfliktbeteende istället då vi finner problemskapande beteende som något negativt. Författaren menar att dessa beteenden inte nödvändigtvis måste ha en påverkan på barnen själva. Hejlskov Elvén berättar att, i pedagogiska verksamheter i många olika situationer och sammanhang ses konfliktbeteenden som; barn som skriker, slåss, sparkas eller bits, barn som vägrar att lyssna eller uppvisar andra konfliktbeteenden. Detta begrepp kommer användas genomgående i hela studien.

Affekt: Affekter är våra grundläggande känslor. Människan har olika typer av affekter såsom ilska, glädje, sorg, med mera. Affekter kan ibland vara smittsamma, på så sätt att vi kan bli ledsna eller arga när någon annan är det. Det som i vardagen kallas för känslor är alltså en upplevelse av en affekt, men det kan också vara en kombination av olika affekter som människor känner. Varje affekt upplever människor med olika grader av intensitet, vilket senare också leder till att alla reagerar på olika sätt (Edfelt, 2019 & Hejlskov Elvén & Wiman, 2015). Vi kommer i denna studie att använda oss av detta begrepp bland annat när vi förklarar observationerna, men även när vi analyserar resultatet.

1.3 Disposition

Under rubriken *Bakgrund* ger vi en presentation av förskolans styrdokument och en litteraturgenomgång. Vi ger även en beskrivning av den teori och tidigare forskning som vi anser är relevant för vår studie. Under rubriken *Metod* redogör vi för datainsamlingsmetoder, urval, genomförande, tillförlitlighet och forskningsetiska principer. Under rubriken *Resultat* presenterar vi vårt resultat från de intervjuer och observationer som utförts. Under rubriken *Analys* presenteras vår analys av resultatet, tillsammans med den tidigare forskningen och teorin. Under rubriken *Diskussion* presenteras vår diskussion kring metodvalen och resultaten. Vidare drar vi en slutsats av diskussionen, därefter diskuterar vi studiens betydelse för yrkesutövningen. Vi ger också förslag på fortsatta studier kring konflikthantering och förebyggande arbete.

2 Bakgrund

I följande avsnitt beskrivs styrdokumentens syn på konflikter och konflikthantering i förskolan. Avslutningsvis redovisas litteratur, teori och tidigare forskning som är relevant för studien.

2.1 Vad säger styrdokumentet om arbetet med konflikter mellan barn?

I läroplanen (Skolverket, 2018) står det att förskolan ska beakta de mänskliga rättigheterna som finns i FN:s barnkonvention. Bland annat ska förskolans utbildning alltid utgå från vad som är bäst för barnen. Förskolans värdegrund ska utgå från att alla barn har ett lika stort värde samt att alla barn alltid ska behandlas med respekt. Vidare står det att alla barn i förskolans verksamhet har rätt till delaktighet och inflytande i verksamheten, samt att alla barn har rätt till att få synas och höras i den dagliga utbildningen. Genom en medveten närvaro kan personalen stötta kommunikationen mellan barnen samt motverka och hantera barns konflikter.

Barngruppen och samspelet mellan barnen är en viktig och aktiv del i barnens utveckling och lärande i förskolan. Undervisningen ska baseras på såväl att barnen lär tillsammans och av varandra som samspelet mellan vuxna och barn. Alla som ingår i arbetslaget ska därför vara uppmärksamma på alla barns möjligheter till samspel mellan enskilda barn, i barngruppen och med de vuxna (Skolverket, 2018, s. 11).

I Skollagen (kap 6 § 6, 2010) redogörs det att huvudmannen ska se till att varje individuell verksamhet utövar ett målmedvetet arbete, i syfte att motarbeta kränkande behandling av barn och elever. I kap 6 § 7 (2010) står det att huvudmannen ska se till att åtgärder vidtas, i syfte att motverka och förhindra att barn och elever blir utsatta för kränkande behandling. Vidare står det i kap 6 § 8 (2010) att huvudmannen ska tillse att det årligen formuleras en plan med översikt över de åtgärder som behöver vidtas, i syfte att motverka och förhindra kränkande behandling av barn och elever. Planen ska omfatta en beskrivning av vilka åtgärder som kommer att påbörjas eller utföras under det kommande året. En beskrivning av hur de planerade åtgärderna har utförts ska ingå i nästkommande års plan.

I Skolverkets allmänna råd (Skolverket, 2005) beskrivs det att all personal i förskolan ständigt ska hålla reflektioner och diskussioner över det bemötande som barnen får. Reflektionerna och diskussionerna beskrivs som viktiga i Skolverkets allmänna råd, men det gäller inte bara bemötandet till barnen, utan även till vårdnadshavare, anhöriga och kollegor. All personal på förskolan ska kontinuerligt reflektera kring hur barnen blir bemötta samt om de bemöter alla barn likvärdigt relaterat till diskrimineringsgrunderna. Förskolepersonalen ska även reflektera kring hur deras bemötande samt förhållningssätt kan komma att påverka barnen, både negativt och positivt. Genom självständiga och gemensamma reflektioner i arbetslaget kan personalen i förskolan bli mer medvetna om sitt arbetssätt. Medvetenheten leder i sin tur till en större trygghet i arbetssättet som vidare också ökar tryggheten i hanteringen av barns konflikter i förskolan.

2.2 Litteraturgenomgång

Hejlskov Elvén (2018) beskriver begreppet problemskapande beteende som något som alltid har funnits i samhället, att man under all tid har skapat regler, lagar och andra bestämmelser för att korrigera dessa beteenden. Hejlskov Elvén påpekar att problemskapande beteenden är beteenden som skapar konflikter för dem som

befinner sig i barnens omgivning. Författaren klargör att problemskapande beteenden i pedagogiska sammanhang ofta handlar om att barnen skriker, bits, vägrar, sparkar och/eller slåss. Hejlskov Elvén (2018) tydliggör samtidigt att dessa beteenden vara tillåtna i vissa sammanhang, till exempel när de används för att skydda sig själv.

Hejlskov Elvén (2018) och Edfeldt (2019) använder sig av begreppet problemskapande beteende och den sistnämnda redogör för att bett, sparkar, skrik, vägran och olydnad är typiska konflikt- och problemskapande beteenden i pedagogiska verksamheter. Edfeldt påpekar att dessa konflikt- och problemskapande beteenden behöver en förklaring. Edfelt framhåller vidare att det behövs förklaringar till varför dessa beteenden uppstår, för att de ska kunna förebyggas. Edfelt understryker även att dessa beteenden ofta beror på interna orsaker såsom människans personlighet eller egenskaper eller externa orsaker som till exempel omgivning och sammanhang.

Edfelt (2019), Hejlskov Elvén och Wiman (2015) förklarar begreppet affekt, som människans känsloreaktioner. Författarna berättar att människor har olika känsloreaktioner såsom ilska, glädje och sorg som gör att de reagerar på ett visst sätt. Tidigare nämnde Hejlskov Elvén (2018) de olika konfliktbeteenden som sker i pedagogiska verksamheter, vilka var att barnen bits, vägrar, sparkas med mera. Konfliktbeteendena är i sin tur reaktioner på olika affekter som barnen har upplevt. Hejlskov Elvén och Wiman (2015) förklarar att upplevelsena av en affekt eller en kombination av olika affekter kan upplevas med olika grader av intensitet vilket även leder till olika reaktioner.

Hejlskov Elvén (2018) beskriver att personalen som arbetar i pedagogiska verksamheter, till exempel förskolan, har ett ansvar för barnens beteenden och handlingar. Författaren menar att ansvaret ligger hos personalen eftersom det hör till deras uppdrag att bedriva omsorg om barnen. Hejlskov Elvén anser därför att ansvarig personal bör få kompetensutbildning, för att lära sig att hantera dessa konfliktbeteenden och situationer. Brodin och Hylander (2002) poängterar dock att konflikter inte alltid behöver hanteras av vuxna, utan barn ska själva få möjlighet till att utveckla sina förmågor att lösa konflikter. De framhåller att alla barn visserligen inte kan tycka om alla i barngruppen, men att de åtminstone kan lära sig att visa respekt för varandra. Alla konflikter är inte lätta att lösa, men det är väsentligt att de är hanterbara, i syfte att ingen råkar illa ut. Chansen är stor att vuxna, oftast från sitt egna vuxenperspektiv försöker lösa alla konflikter som sker, när de istället kan ta vara på barnens kapacitet för att lösa konflikter som inte är fysiska.

2.3 Teoretiskt perspektiv

I detta avsnitt presenterar vi attributionsteorin, som utvecklades av Gustav Ichheiser 1943 och Fritz Heider 1958. Teorin handlar om känslor och agerande och kommer

ligga till grund för analysen. Ichheiser (1943) och Heider (1958) redogör att attributioner kan göras som svar på individuella och kollektiva tolkningar om olika beteenden människor har. Attributionsteorin innefattar tre dimensioner, vilka är kausalitet, stabilitet och kontrollerbarhet och två begrepp, inre och yttre attributioner. Dessa kommer vi att använda oss av i analysen för att ge en bild av respondenternas uppfattningar kring konflikter och hur de bemöter barn i konfliktsituationer.

2.3.1 Attributionsteorin

Denby och Bowmer (2013) beskriver att attributionsteorin undersöker hur vi människor söker information för att förklara våra och/eller andras beteenden utifrån orsaksmässiga samband. Teorin handlar om att vi människor har en vilja att finna orsaker eller samband till konfliktbeteenden eller konfliktsituationer. Vidare förklarar Denby och Bowmer (2013) att människor tenderar att attribuera andra personers beteende till en av två orsaker; interna orsaker och externa orsaker eller inre och yttre attributioner. Den inre attributionen används när man förklarar ett visst beteende eller agerande genom personligheten. Den yttre attributionen används när man förklarar ett visst beteende eller en värdering som finns eller uppstår utifrån händelser som är opåverkade. Inre attributioner kan till exempel vara karaktärsdrag, intelligens och drivkraft. Yttre attributioner kan till exempel vara tur, omgivningen och sammanhangen (Denby & Bowmer, 2013). Det är de inre och yttre attributionerna man försöker förstå i denna teori, vilket ofta även är det man vill förstå i en konflikt, alltså orsaken till att en konflikt uppstår.

Utöver begreppen inre- och yttre attribution beskriver Denby och Bowmer (2013) även tre dimensioner som finns inom attributionsteorin. De benämner de tre dimensionerna; the locus of causality, stability och controllability, eller på svenska kausalitet, stabilitet och kontrollbarhet. Dessa dimensioner utgör enligt Denby och Bowmer (2013) olika orsaker till konfliktbeteenden. I dimensionen kausalitet vilket betyder orsakssamband, beskriver de att orsaken till beteendet knyts till interna eller externa egenskaper. Dimensionen stabilitet ser författarna om en orsak till konflikter kan anses vara stabil och oförändrad eller instabil och tillfällig. I dimensionen kontrollerbarhet ser de om orsaken till konflikterna kan kontrolleras genom handlingar.

Denby och Bowmer (2013) tar också upp att observatörer ofta är omedvetna om den situationella miljön, eftersom de endast får en uppfattning om personerna som observeras och de inre attributionerna. Observatören karakteriserar då de beteenden som observeras som interna personlighetsdrag, alltså inre attributioner. Ichheiser (1943) menar dock, att det i ett senare skede kan bli svårt att ändra sin uppfattning om en person, eftersom man redan fått en uppfattning första gången konflikten observerades. Vidare tydliggör han att det första intrycket av en observation även

medför negativa konsekvenser för de berörda personerna, då personer som får dessa observationer återberättade, skapar och baserar sina åsikter på det som återberättats.

2.4 Tidigare forskning

Vi har sökt efter vetenskapliga artiklar, doktorsavhandlingar och licentiatavhandlingar i databaserna ERIC, Google scholar, Swepub, Primo och Libris. Vi fick hjälp med sökningen av en bibliotekarie, som föreslog några sökord och hade även några idéer om hur vi kunde avgränsa vårt arbete. De sökord vi har använt oss av är konflikt, konflikthantering, conflict preschool, conflict resolution och conflict management. Vi har avgränsat våra sökningar genom att markera följande kategorier; early childhood education, kindergarten, grade 1, 2 & 3, preschool education och postsecondary education. Vi gjorde inga avgränsningar på årtal, eftersom vi fick fram tillräckligt med material som vi kunde använda oss av när vi bara använde oss av avgränsningarna som bibliotekarien föreslog.

2.4.1 Vad är en konflikt?

Church, Mashford-Scott och Cohrssen (2017) betonar att det finns en utbredd uppfattning om att konflikter mellan barn ska motverkas i så lång utsträckning det går, i synnerhet om barn far illa. Den huvudsakliga orsaken till att barn hamnar i konflikter med varandra beror på meningsskiljaktigheter av deras idéer och önskningar. Konflikter kan vara av gynnande karaktär för den sociala, psykologiska och kognitiva utvecklingen, under förutsättning att de kan hanteras på konstruktiva sätt. Gloeckler och Cassell (2012) definierar en konflikt som ett naturligt skeende och en social och kognitiv förmåga som barnen utvecklar. Genom att barn upptäcker att andra individer kan ha andra åsikter och tankesätt kan barnen få större begriplighet för att andra har en annan omvärldssyn. När barn dessutom reflekterar över sin vilja till att ha eller göra någonting specifikt kan barnens egoism minska.

Koglin och Petermann (2011) framhåller att ett stort antal barn uppvisar tidiga känslomässiga problem eller beteendeproblem. Författarna hänvisar till en epidemiologisk studie, gjord av Lavigne m.fl. (1996), där resultatet påvisar att cirka 20% av barnen i förskolan lider av tidiga känslomässiga- eller beteendestörningar. I studien har man sett att konfliktbeteenden som barn inte får hjälp med under förskolans utbildning har lett till konsekvenser. Det har visat sig att barn som har dessa konfliktbeteenden presterar lägre akademiskt. Tidigt förebyggande av dessa beteenden kan förhindra att dessa konsekvenser uppstår. Barn som inte får möjlighet att utveckla sina sociala, emotionella och kognitiva kompetenser löper enligt studien större risk att få beteendeproblem eller känslomässiga problem. Enligt studien kan dessa beteenden förebyggas genom att personal på förskolan arbetar för att utveckla barns sociala, emotionella och kognitiva kompetenser. Genom att förskolepersonalen arbetar på så sätt förstärks betydelsen av att personalen har kunskap om konflikthantering (Koglin & Petermann, 2011).

Singh och Squires (2014) skriver om ett begrepp som heter "social-emotional learning", på svenska det socioemotionella lärandet. De använder begreppet när de bland annat berättar om barn som inte har en fullt utvecklad kommunikationsförmåga. Enligt Singh och Squires är brister i språket en orsak till att det ofta uppstår missförstånd, problemskapande beteenden och/eller konflikter. De framhåller att den sociala kommunikationen krockar när barnen har viljan att interagera med andra barn, men inte vet hur. De definierar också det socioemotionella lärandet som "en process av att anskaffa färdigheter för att hantera och känna igen känslor, utveckla omtänksamhet för andra, fatta kloka beslut, skapa positiva relationer och hantera utmanande situationer på ett bra sätt" (Singh & Squires 2014, s. 132).

Tidigare studier (Arnqvist, 1993, Hopmeyer & Asher, 1997 i Jonsdottir, 2007) belyser att barns reaktioner på konflikter de är inblandade i med sina kamrater har visat att accepterade barn är bättre på att försöka kompromissa och hitta lösningar på konflikter. Det kan gälla, till exempel att vänta på sin tur och dela med sig, i jämförelse med barn som inte är lika accepterade. Att barn tillsammans kan finna lösningar kan kräva att de har en god kommunikationsförmåga. Tidigare studier (Hopmeyer & Asher, 1997 i Jonsdottir, 2007) visar dessutom att accepterade barn är bättre på att visa känslor och förstå hur den andra parten känner sig, samtidigt som de kan visa ett mer empatiskt beteende än barn som är i utanförskap.

2.4.2 Förskolans roll vid konflikter

Jonsdottir (2007) redogör, i sin studie att både barn och vuxna formar förskolans sociala miljö samtidigt som de formas av den. Barnens handlingar i sociala sammanhang har en inverkan på personalens tolkningar om barnens egenskaper, på samma gång som personalens tolkningar har en inverkan på barnens sociala relationer. Personalen behöver därmed reflektera över vilka konkreta och dolda förväntningar och regler det finns på avdelningen, samt om dessa samstämmer med läroplanen. En väsentlig pedagogisk fråga bör vara att vuxna för en dialog med barnen om deras syn på sig själva och tillåtna samt otillåtna sociala regler. De pedagogiska följderna av det arbetssättet står i samklang med förskolans uppdrag att barn och vuxna i ett socialt interagerande, kommunicerande och samexistens tillsammans formar en diskurs kring sociala regler. Personalen behöver dock konkretisera läroplanens värderingar, vilka är rådande i verksamheten (Jonsdottir, 2007). Vidare beskriver Jonsdottir att ovanstående arbetssätt kräver att personalen har ett *lyssnande förhållningssätt*, där barnen får möjlighet att ha en dialog om och vara delaktiga i att utveckla normer och regler som de förväntas följa.

2.4.3 Förskollärarnas roll vid konflikter

Church, Mashford-Scott och Cohrssen (2017) redogör för förskollärarnas roll i barnens konflikter där de menar att de ska ingripa i barns konflikter, då det ger möjligheter för barnen att utveckla sin problemlösningsförmåga. Syftet med ingripandet är att barnen då kan kompromissa med varandra. Lärarna ska bemöta barnen genom att få dem att förstå att deras handlingar påverkar andra. Denna interaktion mellan barn och lärare ger goda möjligheter till en samsyn. Det kräver att barnen uttrycker sina tankar, åsikter och intressen, men att de samtidigt tar del av andra barns tankegångar. Därmed kan de få en ökad förståelse för att alla inte har likadana tankar, mål, intressen och föreställningar (Church, Mashford-Scott & Cohrssen, 2017).

Gloeckler och Cassell (2012) beskriver att lärare kan tillämpa två strategier vad gäller konflikthantering. Det är såväl att lösa konflikter åt barn som att alternativt lösa konflikter med barn istället. När det kommer till konfliktlösning åt barn handlar det om att lärare ingriper när de ser barnen hamna i konflikter och huvudsyftet blir då att avsluta dispyten snarast möjligt innan den intensifieras. Lärarna använder sig av olika strategier såsom att de kommunicerar med barnen i form av kroppsspråk, eller att de leder in barnen till andra aktiviteter eller material. Lärarna brukar också vara uppmärksamma på att lösa konflikter åt barn när barnen kan fara illa, och påtala om de regler och riktlinjer som gäller, exempelvis turtagande eller att de inte får knuffas. Gloeckler och Cassell (2012) hävdar att konflikthanteringen åt barnen ofta handlar om barnens dispyter om leksaker, till exempel att ett barn vill ta ett annat barns leksak eller övrigt material. I det fallet försöker läraren påminna och tala om den regeln för barnet som tar leksaken, att det inte är acceptabelt att göra så. Därefter ger läraren leksaken till det barn som först hade det och säger åt det andra barnet att det får vänta på sin tur. I samband med det kan läraren leda barnet till att hitta på en annan aktivitet eller hitta en ny leksak.

Vidare beskriver Gloeckler och Cassell (2012) att den andra strategin lärare kan tillämpa är att lösa konflikter tillsammans med barnen. Det går ut på att lärarna och barnen tillsammans försöker tänka på vad som var den egentliga anledningen till den inträffade konflikten och därefter hur de tillsammans kan lösa den. Att lösa konflikter med barnen kräver av lärarna att de har överseende med barnens känslor och att de ger de möjligheter att uttrycka sig, göra egna val och vara lyhörd för deras åsikter, tankegångar samt behov. Lärarna kan ställa öppna frågor till barnen, i syfte att se konflikten från barnens synvinklar och för att ge dem möjligheten att hitta lösningar för deras konflikter. Lärare kan dessutom hjälpa barnen att använda sig av olika kommunikativa strategier i konflikter eller visa på alternativa val de kan göra vid en uppstående konflikt. Det kan exempelvis vara att läraren ger förslag på att barnet kan gå någon annanstans när det blir en konflikt och ta en paus tills det återhämtat sig. Det handlar alltså ständigt om en ömsesidig interaktion mellan förskollärare och

barn, med det huvudsakliga syftet att dispyten kan lösas tillsammans (Gloeckler & Cassell, 2012).

3 Metod

I detta avsnitt beskriver vi de datainsamlingsmetoder som har använts i genomförandet av denna studie. Vi redovisar urvalet av informanter samt hur genomförandet har gått till. Vidare redovisar vi databearbetning och analysmetoder i en kvalitativ studie. Avslutningsvis redovisas validitet och tillförlitlighet samt hur de forskningsetiska kraven har uppfyllts.

3.1 Kvalitativ metod

Vi har i denna studie valt att använda oss av en kvalitativ metod då vi både har utfört intervjuer och observationer (bilaga 2 & 3) för att få kunskap om konfliktförebyggande arbete och konflikthantering i förskolan. Enligt Bryman (2011) går kvalitativa studier ut på en forskningsstrategi där vikten av ord betonas vad gäller analyser av samhället. I kvantitativa studier, däremot handlar det om fokus på siffror och mätmetoder på den sociala verkligheten. En annan skillnad är att, i kvalitativa studier är det deltagarnas synvinklar som är väsentliga, medan det i kvalitativa studier istället är forskarens synvinklar och intressen som utgör utgångspunkten för studierna. Genom intervjuer har vi fått reda på vad deltagarna säger och tänker om konflikthantering och förebyggande arbete och på så sätt har deras uppfattningar utgjort utgångspunkten för vår studie (Bryman, 2011).

3.1.1 Datainsamlingsmetoder

Vi har i denna studie använt oss av en kvalitativ metod, då vi har utfört intervjuer och observationer. Intervjuerna genomfördes med två yrkesverksamma förskolechefer och fyra förskollärare på två olika förskolor i en medelstor svensk stad. Materialet har samlats in genom redskap såsom ljudinspelning och en observationsmall. Anledningen till att vi valt en kvalitativ metod är för att vi, genom intervjuer har velat ta reda på och fördjupa oss i hur respondenterna beskriver och tolkar arbetet med konflikthantering, konfliktsituationer och hur dessa kan förebyggas. Enligt Bryman (2011) ligger en särskild tonvikt på respondenternas synvinklar och uppfattningar vad beträffar kvalitativa intervjuer, men även deras ståndpunkter. Syftet med våra intervjufrågor var att undersöka hur respondenterna definierar konflikter och deras synsätt kring deras arbetssätt samt bemötande av barnen vid konflikter.

Anledningen till att vi även valde att genomföra observationer var att vi, genom dessa hade för avsikt att få en inblick i hur förskollärare i praktiken förhåller sig till barnen i konfliktsituationer. Vi valde att genomföra två observationer för att få en bild av hur förskollärarna bemöter konflikter samt för att kunna skapa en mer omfattande bild

av det de besvarat i intervjuerna. Vi använde oss av en observationsmall vid observationerna, vår observationsmall (bilaga 3), var indelad i en konflikt per mall, då det var tänkt att vi för varje observerad konflikt skulle använda den. Denna komponent gjorde vår observation systematisk, då vi utgick från en observationsmall med tillhörande frågor (Bryman, 2011).

3.2 Urval

Vi har tillämpat ett målstyrt bekvämlighetsurval (Bryman, 2011), då vi har valt ut specifika respondenter och tillvägagångssätt som varit tillgängliga och relevanta för oss. Vi har, utifrån tidsramen och frågeställningarna valt de som varit lättast tillgängliga och relevanta för studien. Studien utfördes i två olika förskolor med två observationer och sex intervjuer med två rektorer och fyra förskollärare. Vi har valt att intervjua rektorer, då vi vill få en större inblick i hur de förebygger och ser på konflikter utifrån deras ledarroll. På så sätt blir vårt urval dessutom lite mer varierat än om vi enbart hade intervjuat förskollärare (Bryman, 2011). Våra intervjufrågor syftar till att undersöka hur förskollärare bemöter barn vid konflikter och hur de, samt rektorer, förhindrar konflikters uppkomst.

De förskolor vi utförde våra intervjuer på arbetar förebyggande mot konflikter och konfliktbeteenden, vilket vi har vi fått kännedom om, då vi är bekanta med dessa förskolor sedan tidigare. De kriterier vi haft gällande vilka personer vi ska intervjua är att de ska ha en förskolläraryr utbildning eller vara rektorer. För att få en bredare syn på förskolläraernas och rektorernas tankar och arbetssätt kring vårt valda ämne valde vi att utföra intervjuerna på två förskolor. De förskollärare som intervjuats arbetar även på olika avdelningar, detta för att vi vill se ifall det finns en större variation i intervju svaren.

För att säkerställa att inga konflikter uppkom under observationerna frågade vi under intervjuerna om respondenterna upplevde att det fanns någon situation där det fanns ökad risk till att konflikter. Med svaren som utgångspunkt försökte vi observera förskollärarna i dessa specifika situationer. Observationerna planerades att i första hand utföras på de avdelningar där de intervjuade förskollärarna arbetar. Dock fick vi, under en observation inte syn på konflikthantering och förebyggande arbete och därmed gick en av oss över till en annan avdelning, i syfte att få möjligheten att observera förskollärarna vid eventuella konflikter.

3.3 Genomförande

I detta avsnitt presenterar vi hur vi har gått tillväga när vi har genomfört denna studie. Avsnittet presenteras i följande rubriker; missivbrev, intervjuer, observationer och databearbetning och analysmetoder.

3.3.1 Missivbrev

Vi mailade missivbrevet (bilaga 1) till rektorerna på respektive förskolor där vi bad om deras godkännande att utföra intervjuer och observationer på deras förskolor. I samma mejl bad vi även dem vidarebefordra mailet till alla förskollärare på deras förskola och tydliggöra att vi fått godkännande att utföra studien på deras förskolor. Missivbrevet skickades ut till alla förskollärare och rektorer på två olika förskolor då vi önskade att alla skulle få samma möjlighet till deltagande.

I missivbrevet (bilaga 1) förklarade vi att vi hade för avsikt att utföra intervjuer och observationer. Respondenterna fick också en beskrivning av vad studiens syfte är och vad det var vi ville undersöka. I missivbrevet beskrev vi de fyra forskningsetiska kraven som vi i denna studie beaktade. Bland annat beskrev att alla intervjuer spelades in, att deltagandet är frivilligt, att uppgifterna vi får behandlas konfidentiellt och det insamlade materialet, alltså inspelningarna raderas när studien är klar.

3.3.2 Intervjuer

Vi genomförde semistrukturerade intervjuer där vi hade vår förbestämda intervjuguide (bilaga 2) som utgångspunkt. Semistrukturerade intervjuer gjorde vi då vi ansåg att resultatet från denna typ av intervju, där man utgår från samma frågor till alla respondenter är enklare att sammanställa och jämföra. Vi ställde även följdfrågor, vars syfte var att få en bredare insyn, men även för att förtydliga skillnader och likheter i respondenternas svar. Syftet med våra intervjufrågor var att veta hur respondenterna definierar konflikter och deras synsätt kring deras arbetsätt samt bemötande av barnen vid konflikter.

Fyra förskollärare och två rektorer från två olika förskolor, alla på olika avdelningar svarade ja på vår förfrågan om att delta i en intervju. Intervjuerna genomfördes i samtalsrum på de förskolorna där respondenten arbetade och de pågick i 20 till 30 minuter. Intervjuerna spelades in och transkriberades därefter ordagrant, i syfte att få ett rättvisande resultat. Bryman (2011) belyser fördelarna med inspelning och transkribering av intervjuer. Han skriver att det som sagts under intervjun kan förstås och analyseras ytterligare, till exempel de omedvetna uppfattningarna av det som intervjupersonerna uttrycker. Det viktiga med transkriberingen och sammanställningen av intervjuerna är *vad* respondenterna sagt. Vi utgick från de frågor som finns på vår intervjuguide (bilaga 2) och för att säkerställa svaren som vi fått men även för att fördjupa oss i respondenternas tankar ställde vi även följdfrågor.

3.3.3 Observationer

Vi utförde två observationer, en på respektive förskola med avsikt att få en förståelse för hur förskollärarna förhåller sig till konfliktsituationer i praktiken. Observationerna som utfördes är strukturerade (Bryman, 2011) då vi använde oss av

en observationsmall (bilaga 3). Observationerna var även icke-deltagande då vi närvarade i miljön och observerade, men deltog inte i aktiviteterna (Bryman, 2011).

Det första observationstillfället genomfördes både utomhus och inomhus, men även på olika avdelningar. Detta på grund av att den barngruppen som det var menat att vi skulle observera gick på promenad. Vi observerade då en annan barngrupp som lekte i en "skog" som var en del av förskolan. I denna del av utegården sker det väldigt sällan några konflikter, enligt personalen och det skedde inga konflikter den gången vi observerade heller. Under tiden vi var där fick inte syn på någon konflikthantering, vilket ledde till att vi gick inomhus istället och gjorde resterande observation. Observationerna tog sammantaget ungefär två timmar. Utomhus befann sig en av personalen och ungefär fem-tio barn. Inomhus befann sig några av personalen med ungefär tio-tjugo barn. Det andra observationstillfället genomfördes endast inomhus och på samma avdelning. Vi valde under observationerna av specifika situationer, att prata med förskolepersonalen för att höra deras tankar om situationen varför situationen uppstått. Detta för att se om personalen hade egna uppfattningar om konfliktsituationen berodde på inre eller yttre attributioner. Förskolepersonalens svar dokumenterades i vår observationsmall (bilaga 3). Denna observation tog drygt en timme och tre av personalen med ungefär fem-tio barn befann sig i den situationen.

3.3.4 Databearbetning och analysmetoder

Enligt Bryman (2011) är den tematiska analysen en av de mest använda metoderna vid kvalitativa studier. Han redogör att det innebär att hitta utmärkande teman i analysen av kvalitativ data. Först transkriberades alla intervjuer och observationerna sammanställdes, i syfte att få ett sammanhängande resultat. Vi har därefter komprimerat intervju svaren och observationerna och sammanställt det som är av relevans för att besvara studiens frågeställningar. Vi har på så sätt försökt finna likheter och skillnader i respondenternas svar och ifall vi kan få en vidgad bild av förskolepersonalens förhållningssätt i praktiken. Analysen tematiserades med kategorier utifrån studiens data. I analysen sorterades först data utifrån intervjuer och observationer och därefter kopplades det till både teorin och tidigare forskning. På så sätt har vi försökt besvara studiens syfte och frågeställningar. I analysen där observationerna presenteras har vi försökt jämföra förskolepersonalens agerande till det de uttrycker i intervjuerna. Syftet med detta är att få ett bredare perspektiv på förskolepersonalens förhållnings- och arbetssätt vid konflikthantering.

Vi har också använt oss av en deduktiv strategi (Bryman, 2011), då vi först valt en lämplig teori och utgått från tidigare forskning i samband med att vi samlat in data. Enligt Bryman (2011) utgör den deduktiva teorin den mest allmänna tolkningen kring förhållandet mellan teori och praktik i samhällsvetenskapliga studier. När datainsamlingen väl genomfördes transkriberades resultaten och tolkades utifrån teorin och den tidigare forskningen.

3.4 Tillförlitlighet

Bryman (2011) beskriver att begreppet validitet handlar om hur en studie kan mätas, observeras och undersökas och att reliabilitet handlar om studiens tillförlitlighet. Validitet och reliabilitet kan motsvara de fyra delkriterier som presenteras i kvalitativa studier, alltså trovärdighet, överförbarhet, pålitlighet och konfirmering. Trovärdighet innebär att studien genomförs enligt gällande regler och att resultaten är tillgängliga för personer som deltagit i studien, i syfte att de kan intyga dem resultaten som studien fått fram. När vi formulerade syftet och frågeställningarna reflekterade vi samtidigt kring trovärdigheten med studien. I syfte att studiens resultat skulle bli så trovärdigt som möjligt valde vi därmed två datainsamlingsmetoder, både semistrukturerade intervjuer och icke-deltagande, strukturerade observationer. Det kan kopplas till *triangulering* som Bryman (2011) redogör innebär att fler än en datainsamlingsmetod används, för att studien ska bli mer trovärdig. Vi ville på så sätt, genom observationer undersöka om respondenternas svar från intervjuerna kan ge en tydligare bild av det som sker i den sociala verkligheten. Respondenterna fick även svara på vissa följdfrågor som ställdes. Valet av flera datainsamlingsmetoder och proceduren med följdfrågor syftade till att få en tydligare förståelse för respondenternas tankar och synpunkter.

Enligt Bryman (2011) innebär överförbarhet hur resultaten kan tillämpas i andra miljöer och situationer. Vi har försökt göra så rikliga beskrivningar som möjligt genom intervjuerna och observationerna, för att göra studien så överförbar som möjligt. Dock är inte överförbarheten alltid säker, eftersom studien är utförd i små grupper. Därmed blir *täta beskrivningar* väsentliga i en kvalitativ studie (Bryman, 2011). Gällande pålitligheten är det väsentligt att hela studiens aspekter presenteras och beskrivs noggrant, i syfte att öka pålitligheten. Vi har djupgående beskrivit alla aspekter av studien. Vi har lagt fokus på att beskriva de observationer och intervjuer som gjorts så noggrant som möjligt. Vad gäller konfirmering är det svårt att få en fullkomligt objektiv bild av samhällliga studier, vilket vi har tagit hänsyn till genom att försöka genomföra och beskriva studien så neutralt som möjligt (Bryman, 2011).

3.5 Forskningsetiska principer

Det finns fyra etiska principer som vi i denna studie har tagit hänsyn till: informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet (Bryman, 2011). Etiska riktlinjer och begrändanden utgör en betydelsefull del av studiernas kvalitet, utförande och hur resultat av forskning, alternativt studier kan tillämpas, i syfte att samhället ska förbättras. Alla som är delaktiga i genomförandet av vetenskapliga studier bör hålla diskussioner om etiska aspekter (Vetenskapsrådet, 2017).

Informationskravet innebär att vi är skyldiga att informera alla deltagare om vilken uppgift de har i denna studie samt vilka villkor som gäller för deras deltagande.

Respondenterna ska informeras om att deras deltagande är frivilligt och att de har möjlighet att avbryta sin medverkan, om de känner att de inte vill medverka längre. Ytterligare en skyldighet vi har är att meddela deltagarna om villkoren för deltagandet, till exempel hur lång tid intervjun kan beräknas ta samt syftet med studien. Vi har informerat om syftet med studien och villkoren för deltagarna i missivbrevet, men även innan intervjun presenterat vad intervjun kommer att handla om. Vi berättade att intervjun kommer att spelas in och hur lång tid det kommer ta, samt att uppgifterna behandlas konfidentiellt och att materialet raderas så fort studien är avklarad.

Samtyckeskravet innebär att vi måste få deltagarnas samtycke till att delta i studien. Deltagarna har alltså rättigheten att själva bestämma över sitt deltagande och de har möjligheten att avbryta det tills arbetet med datainsamlingen har startat. I missivbrevet talade vi om att deltagandet är frivilligt och att de har möjlighet att avbryta sin medverkan utan att det resulterar i några konsekvenser för dem. Vi mailade till vardera förskolor i god tid och tydliggjorde att vi ska observera hur förskollärarna hanterar konflikter med barnen. Eftersom vi inte lyckades observera några konflikter under den första observationen blev vi inbjudna att observera på en annan avdelning. Vi fick då ett muntligt samtycke till att utföra våra observationer.

Konfidentialitetskravet innebär att deltagarnas identiteter och deltagande blir behandlade konfidentiellt. Det innebär att de personuppgifter som vi får tillgång till måste behandlas konfidentiellt så att deltagarna inte kan identifieras av utomstående. Uppgifterna och informationen vi får tillgång till av respondenterna ges till oss i förtroende och kan endast ses av oss som utför studien. I missivbrevet informerade vi deltagarna att personuppgifterna behandlas konfidentiellt, vilket betyder att det i resultatet inte kommer att framgå vilka som har deltagit i studien. Detta krav behandlar vi genomgående i hela studien, till exempel genom att vi benämner förskollärarna och rektorerna vid F1-4 och R1-2 och genom att vi skriver "hen" avslöjar vi inte deras kön. På så sätt kan de inte identifieras av utomstående.

Nyttjandekravet innebär att de uppgifter som är insamlade endast är det för denna studiens ändamål. Uppgifterna får endast användas i denna studie och får absolut inte föras vidare. Uppgifterna får alltså inte användas eller lånas för annat bruk eller andra icke-vetenskapliga syften. Det insamlade materialet, det vill säga inspelningarna raderas när studien är klar. Vi har tydligt informerat både muntligen och skriftligen att uppgifterna enbart behandlas i denna studie.

4 Resultat

I detta avsnitt redovisas resultatet av observationer och intervjuer. I redovisningen av intervjuerna kommer vi att kalla våra respondenter för F1, F2, F3, och F4. Resultaten kommer att delas upp i olika rubriker där vi summerar respondenternas svar. I redovisningen av rektorernas intervjuer kommer vi att kalla respondenterna för R1

och R2. När vi talar om båda rektorerna kommer vi i resultatet att skriva rektorerna och när vi talar om alla förskollärare kommer vi att skriva förskollärarna. Talar vi om alla förskollärare och båda rektorerna kommer vi att skriva respondenterna. I redovisningen av observationerna kommer vi att redovisa resultatet och kalla observationerna för O1 och O2. Under O2 sker en konflikt där två barn är inblandade och två personal försöker lösa konflikten, vi kommer att kalla barnen för B1, B2 och personalen P1 och P2. Detta kommer vi att göra för att texten ska bli mer förståelig och mer sammanhängande.

Benämning:	Examensår:	Arbetslivserfarenhet i nuvarande yrkesroll:
F1	1986	ca. 30 år
F2	2011	8 år
F3	2019	Mindre än 1 år
F4	2012	7 år
R1	1984	5 år
R2	1992	15 år

4.1 Resultat av intervjuer

I detta avsnitt kommer vi att redovisa resultat från intervjuerna med förskollärarna och rektorerna utifrån följande teman; vad är en konflikt, utmaningar vad gäller att hantera konflikter, erfarenheter ger kunskap, förhållningssätt inom konflikthantering och förebyggande arbete. Dessa teman utgår från respondenternas beskrivningar av arbetet med konflikthantering.

4.1.1 Vad är en konflikt?

Rektorerna definierar en konflikt på likartade sätt, men tar ändå upp varierade exempel på vad det kan innebära. R talar om att konflikter kan innebära att de involverade parterna tycker och tänker olika. R1 förklarar också att de konflikter som sker mellan barn oftast är små och kortvariga.

Konflikter kan vara många olika saker beroende på vilken situation man är i. Det kan handla om att personalen eller barnen är oeniga och inte kommer överens....Konflikter som sker mellan barn är till skillnad från personal kortvariga (R1).

En konflikt kan ofta vara att man tycker och tänker olika. Med de yngre barnen är det oftast att det är fysiskt för att de inte har språket. När språket kommer så är det språket som kommer i första hand om man inte är impulsstyrd (R2).

R2 berättar att konflikter mellan de yngsta barnen oftast är fysiska, då de ännu inte utvecklat sitt språk. Hen förtydligar att människor är olika och att konflikter därmed kan ske på grund av övriga orsaker än språket. R1 betonar även att konflikthantering handlar mycket om att behålla sitt lugn och inte stressa upp sig själv, då det kan ge fel signaler och i vissa fall förvärra situationen.

F1 definierar en konflikt som någonting mångfacetterat, då det finns många olika former av konflikter som en av dem benämner vid "barn-barn, pedagog-barn och hur många övriga som helst" (F1). Förskollärarna definierar konflikter som en form av meningsskiljaktighet. De redogör att konflikter kan urarta när barn går i affekt och blir osams med andra barn och därmed inte hittar lösningar på konflikten. Konflikter kan också ske till följd av övergångar, det vill säga när barnen är på väg ut eller in. De tillägger att det likväl kan ske större konflikter där den ena parten skadas fysiskt eller att det sägs fula ord. F4 poängterar vikten av att ha mycket material av samma sort, exempelvis många bilar, då hen erfarit att konflikter urartar för att barnen grälar om att vilja ha samma föremål.

4.1.2 Utmaningar vad gäller att lösa konflikter

Respondenterna beskriver att det finns ett flertal utmaningar gällande konflikthantering. De konflikter R2 anser är svårare att hantera än andra är när man kanske inte har varit med och sett situationen från början. Hen klargör att när vuxna inte är med från start i dessa konfliktsituationer kan de vara snabba att döma innan de riktigt har förstått vad som har hänt. Hen klargör vidare att personalen i dessa situationer behöver ha en förståelse om själva barnet, och då också en förståelse för att alla tycker olika. "Man håller inte med om allt, men i mitt uppdrag är jag skyldig att hålla förskolans värdegrund och då är vi alla lika" (R2).

F3 berättar om de konflikter hen anser vara svårare än andra och det är de konflikter där barn inte lyssnar på en, oavsett vad eller hur många gånger en vuxen upprepar någonting. F2 redogör för att konflikter med äldre barn är svårare att reda ut, då de äldre barnen är medvetna om konflikterna och tydliga med att framhålla sin vilja.

Jag tycker, tvärt emot många andra, att det är jobbigare att reda ut konflikter med 6-åringar än med 2-åringar. De äldre barnen är så medvetna och har oftast sin egen agenda, medan de yngre barnen inte kan uttrycka sig på samma sätt (F2).

Till skillnad från F2 upplever R1 inte att det finns någon större skillnad på konflikthantering mellan yngre- och äldre barn. Den enda skillnaden R1 upplever är att de yngre barnen inte riktigt har samma språkkunskaper som de äldre barnen. Det leder till att de äldre barnen enklare kan uttrycka sig om det som skett, medan de yngre barnen inte riktigt kan detta. R1 tillägger att personal som jobbar på de yngre avdelningarna måste vara extra lyhörda och närvarande, eftersom de yngre barnen inte har samma förmåga att förklara vad som har hänt.

F2 tillägger att det är svårt att arbeta med konflikthantering om det råder avsaknad av erfarenheter. Det är en aspekt som ett flertal respondenter lyfter fram som en utmaning när det gäller konflikthantering och förebyggande konfliktarbete. F4 tydliggör att det ibland råder ojämn kompetens i arbetslaget och att en samsyn behöver utvecklas, i syfte att alla ska arbeta på likartat sätt och att barngrupperna ska bli tryggare.

F4 berättar vidare att en utmaning med konflikter kan vara barn med olika diagnoser. Hen redogör att barn med diagnoser eller andra funktionsnedsättningar kan vara svåra att nå, då hen inte alltid har tillräckliga kunskaper om hur hen ska hantera dessa barn. När dessa barn går i affekt säger F4 att hen inte riktigt vet hur hen ska hantera deras känslor. "De förstår inte alltid vad jag säger och jag kan inte alltid trösta dem som jag kan trösta ett annat barn. Där känner jag mig frustrerad" (F4). F1 tar upp liknande situationer med ett barn som lätt blir osams med andra barn. Detta barn i behov av särskilt stöd och förstår inte alltid vad som är acceptabelt och inte. Därför har det funnits situationer där detta barn har uttryckt nedlåtande ord gentemot andra barn. Precis som F4 tillägger F1, att det är svårt att förklara och nå fram till dessa barn. F1 förtydligar att barns olika förutsättningar kan leda till att de beter sig på olika sätt gentemot övriga barn.

Det kan handla om barn med funktionsnedsättningar eller bristande empati som kan bete sig på så sätt gentemot övriga barn. Då blir det svårare att förklara för de barnen att det inte är acceptabelt att slåss, bråkas och knuffas (F1).

F1 lyfter fram att det är viktigt med en god föräldrasamverkan i fall som dessa för att få en insyn i vårdnadshavarnas perspektiv samt för det förebyggande arbetet.

4.1.3 Erfarenheter ger kunskap

Under de flesta intervjuerna nämns det att konflikthantering och konfliktförebyggande arbete inte endast kan läras genom utbildningar. Nästan alla respondenter berättar att de inte har fått tillräckliga kunskaper om konflikthantering från de utbildningar de fått. R1 påpekar däremot att hen har fått tillräckliga kunskaper om konflikthantering i sin utbildning, samtidigt tycker hen att man aldrig blir fullärd.

Respondenterna förtydligar sina uttalanden och talar om att konflikthantering är någonting som måste erfaras i praktiken, då det sker i verksamheten. F2 förtydligar att det man måste hamna i sådana situationer, i syfte att få lärdomar och erfarenheter. Enligt F2 handlar det om vad man får med sig för erfarenheter ur de konfliktsituationer som inträffar. Nästan alla respondenter framhåller att de inte blir fullärda, utan hela tiden lär sig nya strategier, beroende på vilken barngrupp de arbetar i.

4.1.4 Förhållningssätt inom konflikthantering

Flertalet respondenter berättar att de arbetar med *lågaffektivt bemötande*, vilket de redogör innebär att bemöta barnen lugnt och lyhört och inte endast tillrättavisa dem med ett auktoritärt förhållningssätt. R belyser vikten av att vara delaktig och närvarande med barnen för att kunna vägleda dem och lösa uppstående konflikter.

När det uppstår konflikter måste vi kunna lösa dem tillsammans och inte endast säga "aja baja" utan att barnen får hjälp och stöd i konflikthanteringen. Vad var det som hände? Varför blev det så här? (R1).

I princip alla respondenter framhåller att de arbetar medvetet med lågaffektivt bemötande på olika sätt. De berättar att de fått kunskaper om denna metod och konflikter genom föreläsningar, litteraturläsning och kompetensutbildningar. Ett flertal respondenter associerar det lågaffektiva bemötandet till att bemöta barnen sansat och skapa en positiv stämning i barngruppen och samtidigt ta tillvara på barnens intressen.

Genom lågaffektivt bemötande försöker vi förebygga att vi hamnar i onödiga konflikter. Därför lyssnar vi på barnen och försöker förstå dem istället för att reagera eller uttrycka någonting. Vi försöker hålla tillbaka våra egna känslor och bemöta dem lugnt. Det är viktigt att barnen känner att de kommer överens och känner sig nöjda med lösningen. Det ska inte bara komma till ett påtvingat förlåt, som inte leder någonstans (F2).

Förskollärarna berättar att de fått en kompetensutveckling från sin arbetsgivare om konflikter. Kompetensutvecklingen grundade sig i en föreläsning som handlar om hur förskolepersonal arbetar med barn som hamnar i *affekt*, vilket bland annat F4 förklarar handlar om lågaffektivt bemötande.

Det gynnar alla barn när man kan hålla sig lugn och säga "hoppsan, nu ramlade glaset i golvet", istället för att skrika "vad gör du?!" Det är stor skillnad på bemötandet.... Det kan vara jobbigt för barnet att känna sig misslyckat och det vill man också undvika (F4).

Förskollärarna förtydligar ytterligare vikten av att bemöta barnen på ett lugnt sätt, istället för att skrika rakt ut på barnen, då de poängterar att förhållningssättet gör stor skillnad.

Ibland blir det lätt konflikter när barnen leker tillsammans. Jag brukar fråga barnen "vad är det som hänt?" Vi vuxna är snabba på att tolka en situation och då kan man säga till fel barn. Det är viktigt i en konflikt att jag låter båda parterna berätta. Oftast är det den som startat konflikten som behöver tröst och en förklaring till varför man inte får göra på ett visst sätt (F4).

F3 benämner inte att hen eller hens arbetslag arbetar specifikt med lågaffektivt bemötande. Däremot talar F3 om att hen bemöter barnen genom att vara observerande och närvarande hela tiden. F3 talar även om hur hen hanterar konflikter. Förutom lågaffektivt bemötande beskriver några respondenter andra

strategier de använder sig av vid konflikthantering och konfliktförebyggande situationer. Respondenterna tillämpar liknande strategier där de stödjer barnen, låter dem vara medverkande och närvarande i konflikthanteringen, samt löser konflikter med barnen.

F3 påpekar att det är betydelsefullt för hen att inte förarga sig i konfliktsituationer, utan istället försöka förstå barnen genom att komma till barnens nivå. Hen tydliggör att det kan handla om att sätta sig på huk med barnen. F1 poängterar vikten av att finnas där som ett stöd och vägleda barnen. Beträffande vägledning av barnen i sådana situationer tillägger F1 att det kan räcka med att ställa en fråga till barnen. "Vad var det som hände, kan ni berätta? Hur upplevde ni det?" (F1). F1 och F3 fokuserar på att få ta del av båda barnens perspektiv, alltså att båda får berätta hur de upplevde konflikten. Därefter kan barnen tillsammans med hen eller själva komma på lösningar. Ifall barnen inte vill samarbeta för stunden säger F3 att det är bäst att dela på barnen, låta dem vara ifrån varandra och bearbeta det som inträffat. Att kommunicera med barnen om konflikten kan då göras i efterhand. F3 tar gärna barnen en och en, beroende på vad konflikten handlar om och lyssnar på båda barnen. På så vis går de på djupet med konflikten. Hen klargör att hen löser konflikterna tillsammans med barnen.

En annan strategi som F1 tillämpar vid konflikthantering är att hen avleder barnen från en konflikt som är på väg att uppstå eller har redan uppstått. Detta genom att man hittar på idéer till eventuella aktiviteter tillsammans med barnen istället. F1 påstår att *avledning* oftast är till god hjälp, men om det inte fungerar använder hen sig istället av humor. Det kan exempelvis handla om att skämta med barnen i olika situationer, med syftet att hålla en negativ stämning borta. F1 nämner och beskriver en särskild situation där hen använde sig av humor.

Vid ett tillfälle när barnen var trötta och vi skulle gå ut efter lunch, använde jag mig av humor. Jag var ensam med 15 trötta barn och de krälade på golvet, började bråka och slåss. Jag kände att jag började tappa tålamodet och visste inte hur jag skulle göra, samtidigt som jag kände att jag måste göra någonting bra av situationen. Det jag sa till barnen var 'om ni skyndar att klä på er, kommer jag att jaga och äta upp er!' Sedan blev det en positiv stämning igen (F1).

Genom sådana strategier menar F1 att hen har ett val, att inte gå in i maktkamper, det vill säga inte tjafsa med vartenda barn om banala saker. Hen tillägger att i sådana situationer med det förhållningssättet, glömmer barnen oftast bort den konflikt som precis skett och vill istället göra annat.

4.1.5 Förebyggande arbete

Rektorerna berättar att de arbetar aktivt med att dela in barnen i små grupper, i syfte att förebygga konflikter. R1 talar om att det i mindre avdelningar med många barn kan uppstå många konflikter. Hen förtydligar att det ofta sker konflikter om material

eller för att lokalerna är för små vilket leder till att alla barn hamnar på samma plats och att det blir trångt.

Flera av respondenterna berättar att de delar upp barngrupperna under dagen, med hänsyn till vilka barn som lämpar sig att vara med varandra och samtidigt beaktat deras behov och intressen. En gemensam ståndpunkt de har är att olika gruppkonstellationer kan undvika konflikters uppkomst, då de poängterar att det är störst risk för konflikter i helgrupp. Tanken är att barnen i grupperna ska samspela med varandra. Flera respondenter specificerar sig och säger att risken för konflikter ökar mellan övergångar, exempelvis när barnen är på väg in eller ut. De påpekar att de är medvetna om det och försöker därmed förebygga konflikter genom att ta några barn i taget.

F4 berättar att arbetslaget delar upp sig i och befinner sig i olika rum och gör olika aktiviteter med barnen, i syfte att undvika konflikter. F4 betonar även vikten av material i barngruppen för det konfliktförebyggande arbetet. Är det en småbarnsgrupp menar hen att det kan behövas fem likadana bollar, för att undvika konflikter. F4 betonar även vikten av att arbeta med bildstöd för barn i behov av särskilt stöd, då man med hjälp av bildstöd förklarar för barnen vad de ska göra och vad som skall hända, i syfte att det ska ske en ömsesidig förståelse. F4 berättar även mer ingående om hur hen själv hanterar konflikter och hur hen arbetar förebyggande.

R1 arbetar förebyggande genom att ge personalen i uppgift att arbeta praktiskt med observationer för att se var konflikter, ibland även kränkningar kan ske. R1 bidrar också med en så kallad husmodell, där de tittar på lokalerna och reflekterar över var någonstans det kan finnas en ökad risk för konflikter. Sedan förklarar R1 att de även har rundvandringar på förskolan med barnen där de går runt och låter barnen beskriva hur de upplever de olika rummen och miljöerna. De brukar även intervjua barnen, de brukar då ställa frågor om hur barnen upplever hela verksamheten.

R2 förklarar att de på denna förskola arbetar med en handlingsplan mot diskriminering och kränkande behandling. Denna handlingsplan förklarar hen, innehåller förebyggande och främjande arbete, samt förskolans diskrimineringsgrunder. R2 anser att handlingsplanen täcker allt som man behöver tänka på i situationer där det sker diskriminering eller kränkande behandling. I handlingsplanen förklarar R2 att det även finns underlag för att genomföra observationer och reflektioner för att förebygga samt förbättra. Ifall kränkande behandling skulle ske på förskolan tydliggör R2 att det är detta underlag all personal på förskolan arbetar utifrån. R2 belyser att handlingsplanen bör vara så enkel som möjligt då det annars finns en risk att det blir för svårt och att arbetet inte blir gjort.

R2 berättar vidare att det kan finnas en ökad risk för konflikter i utomhusmiljön där barnen är ute på en större och friare yta. Hen berättar att det i inomhusmiljöer är

enklare att kunna orientera i var barnen befinner sig, vad de gör och säger. Utomhus är barnen på en stor yta och hur personalen än försöker påpekar R2 att de inte är lika bra på att undervisa ute riktigt än. R2 förklarar även att de på den förskolan just nu omorganiserar sig, som en förebyggande åtgärd för de konflikter som kan uppstå. Hen berättar att de till våren kommer påbörja utepedagogik på samma sätt som de gör inomhus, alltså kommer det finnas personal ute som håller planerade aktiviteter för barnen.

4.2 Resultat av observationer

I detta avsnitt kommer vi att redovisa resultat från observationerna utifrån följande tema; Förskolepersonalens agerande vid barnens konflikter. De olika teman vi har i detta avsnitt utgår från våra observationer över hur förskollärare och den övriga personalen har bemött barn som råkat i konflikter.

4.2.1 Förskolepersonalens agerande vid barnens konflikter

Under O1 skedde det inte många konflikter, de som var utomhus gick på promenad, och de som var inomhus hade stationer som pepparkaksbak och pyssel. En av de mindre konflikterna som skedde utomhus handlade om att ett barn ville ta det andra barnets pinne. Denna konflikt löste barnen själva genom att leta efter en annan pinne tillsammans till det barn som var utan pinne. Det skedde även en till liknande konflikt men som istället handlade om en spade. Här ingrep en personal som var i närheten och försökte tillsammans med barnen hitta en lösning på situationen. Personalen letade tillsammans med barnet efter en spade som låg på gården som barnet kunde använda sig av.

Det uppstod en konflikt under O1 som inte löstes av barnet. Under denna observation fick vi syn på ett konfliktbeteende, där ett barn gick in i affekt och vägrade lyssna på personalen. Denna konflikt pågick utomhus och de inblandade var en personal och ett barn. På denna förskola brukar de ha som rutin att när de är ute och ska in till förskolan, att all personal samt alla barn tar in tre föremål var från gården. Detta barn vägrade ta in tre föremål vilket ledde till att barnet gick in i affekt och påvisade ett flertal konfliktbeteenden. En personal satte sig då vid detta barn och försökte lösa situationen tillsammans på ett lugnt sätt med barnet genom att hitta en gemensam lösning. Personalen sa med en lugn ton att barnet kunde ta ett stort föremål från gården in till förrådet istället för tre. Barnet fortsatte att visa olika affekter och beteenden, men personalen fortsatte bemöta barnet på ett lugnt sätt. Personalen höll fast vid det hen sa och gav barnet de två valen ännu en gång med en lugn ton. Denna situation löstes därefter genom att barnet gick och tog in en sak från gården tillsammans med denna personal.

Under O2 såg inträffade en konflikt som pågick under en längre tid i olika omgångar. Konflikten uppstod i en bil som fanns inne på avdelningen där barnen kan sitta i

förar- och passagerarsätet. I konflikten var det två barn inblandade, det ena barnet, B1 körde bilen och B2 stod bredvid och tittade på. B2 som stod bredvid var ledset då hen ville sitta i förarsätet och köra, men inte fick för B1 som redan körde bilen.

P1 ingriper när barnet går i affekt och försöker då trösta barnet, för att förebygga en större konflikt. P1 förklarar på ett lugnt sätt för båda barnen att de får turas om och sitta i förarsätet, om man vill så kan man under tiden den andre kör istället sitta i passagerarsätet. P1 säger bland annat "Nu sitter hen där, du kan sitta bredvid hen. Du kan inte ta hens plats, du får vänta på din tur" - P1 väljer att gå bort en stund efter att hen har förklarat för barnen att de får vänta på sin tur. En annan personal, P2 försöker avleda situationen genom att få B2 på andra tankar genom att ställa frågor om barnets syskon, vad barnet ska göra i helgen, med mera. Efter en stund sätter sig B2 i passagerarsätet. P1 försöker uppmuntra barnen genom att säga "Hen vill att du ska sätta sig bredvid...Hen blir glad när du sätter dig bredvid hen. Nu får ni hjälpas åt och leka tillsammans." (P1).

Efter ytterligare en stund gick B1 iväg från förarsätet och B2 bytte då plats. P1 bekräftade för B2 att hen fick byta plats genom att säga "Nu har hen gått iväg så nu kan du ta hens plats, hen har lämnat ifrån sig bilen" (P1). B1 kommer tillbaka efter några minuter och konflikten börjar igen, men med omvända roller. P1 ingriper igen på ett lugnt sätt och förklarar ytterligare en gång att de får turas om. Eftersom B1 gick iväg blev förarsätet ledigt och då kan vilket barn som helst sätta sig där, förklarade P1. Konflikten upphör här då B1 efter en stund går iväg och leker med någonting annat. P1 följer då med och de börjar leka tillsammans.

5 Analys

I följande avsnitt presenterar vi vår analys utifrån teori och tidigare forskning, under följande rubriker; Miljön och det sociala samspelets roll för konfliktförebyggande arbete, Konflikt hantering *för* och *med* barnen och förskolepersonalens bemötande.

5.1 Miljön och det sociala samspelets roll för konfliktförebyggande arbete

Respondenterna betonar vikten av miljön och att barnens samspel gynnar varandra, i syfte att arbeta konfliktförebyggande. De delar därför upp barngruppen under dagen, då barnen kan tillföra varandra kunskaper, samspela och lära sig av varandra. Enligt vår tolkning kan det associeras till att både de inre och yttre attributionerna har en betydelse gällande det konfliktförebyggande arbetet. Förskollärarna berättar att barns konflikter lätt uppstår på grund av att de vill ha samma material. Det kan associeras till yttre attributioner, då det gäller händelser som sker i miljön. De företeelser som kan ske i olika miljöer kan bero på omgivningen eller sammanhanget (Denby & Bowmer, 2013). Konflikter kan också, enligt respondenterna uppstå till

följd av barnens olika tankesätt och viljor, vilket i sin tur kan leda till att barnen säger fula ord eller bråkar. De konflikterna sker till följd av inre attributioner, då barnens olika tankesätt, attityder och viljor kan kopplas till deras drivkrafter, förmågor och personliga egenskaper. Dessa faktorer kan ha en viktig roll i samspelet och konflikterna mellan barnen (Denby & Bowmer, 2013). Enligt Singh och Squires (2014) kan konflikter ske på grund av språkbrister eller missförstånd, vilket dessutom kan kopplas till inre attributioner, då det handlar om förmågor (Denby & Bowmer, 2013).

F1 talar om att hens förhållningssätt går ut på att rikta fokus på att skapa en positiv stämning i barngruppen där positiva relationer kan skapas i gruppkonstellationerna. Hen använder sig bland annat av avledning eller humor vid övergångar eller ifall en konflikt är svår att lösa. Ur det teoretiska perspektivet kan det förstås som att förskolläraren försöker kontrollera konflikter som sker genom hens handlingar, till exempel genom avledning eller humor, eller genom att göra andra aktiviteter, det vill säga kontrollerbarhet (Denby & Bowmer, 2013). F1 berättade att, efter lunch var barnen trötta och irriterade innan de gick ut och det resulterade i konflikter. Konflikterna som uppstod beror på olika orsaker som associeras till både interna och externa faktorer, också så kallat kausalitet (Denby & Bowmer, 2013). Orsaken till konflikten kan bero på interna faktorer, det vill säga trötthet eller irritation. Med utgångspunkt från dimensionen *stabilitet* kan den orsaken vara föränderlig, då konflikten nästa gång kanske inte sker på grund av trötthet. Konflikten kan samtidigt associeras till externa faktorer, då konflikterna beror på övergångar som barnen oftast inte kan påverka. Övergångar som extern faktor är i princip *stabil*, då barnen måste följa dessa rutiner dagligen (Denby & Bowmer, 2013).

Resultatet visar även att vissa förskollärare belyser en annan aspekt av det sociala samspelet och det är svårigheterna med att nå barn i kommunikationen, som därmed kan leda till konflikter. Ett aktuellt arbetssätt som respondenterna försöker lösa detta på är genom det lågaffektiva bemötandet. Vad gäller kausalitet beror dessa uppstående konflikter på interna faktorer, då det handlar om språkbrister eller barns olika förutsättningar. Orsaken till dessa konflikter är stabil, då den inte sker på grund av tillfälliga fenomen, utan till följd av barns olika behov. Förskollärarna försöker kontrollera orsaken till konfliktens skeende genom lågaffektivt bemötande, skapa en god relation till barnet, användandet av bildstöd eller genom att ha många varierande föremål (Denby & Bowmer, 2013). Förskollärarnas arbetssätt kan sammankopplas till *det socioemotionella lärandet* som Singh och Squires (2014) beskriver, där barn till exempel kan skapa goda relationer och hantera utmanande situationer på ett sätt som gynnar dem. Det arbetssättet associeras vidare till att Koglin och Petermann (2011) beskriver, att barns konfliktbeteenden kan förebyggas genom att förskolepersonalen arbetar för att bygga upp barns sociala, kognitiva och emotionella egenskaper. På så sätt arbetar förskollärarna konfliktförebyggande med inre attributioner, då de bygger upp barnens sociala samspel, egenskaper, karaktärsdrag och förmågor (Denby & Bowmer, 2013). Även Gloeckler och Cassell (2012) betonar

att konflikter kan utveckla barns sociala, psykologiska och kognitiva förmågor om de är konstruktivt hanterade.

5.2 Konfliktantering åt och med barnen

Respondenterna tar upp olika exempel på sitt förhållningssätt vid konfliktantering som kan relateras till de två strategierna Gloeckler och Cassell (2012) beskriver, det vill säga konfliktantering *åt* eller *med* barnen. Respondenterna säger att de löser konflikterna tillsammans *med* barnen, genom att de är närvarande och delaktiga och samtalar med dem när konflikter skett. Syftet är att både barnen och de vuxna ska få förståelse för konfliktens orsaker och hantera den tillsammans. Lärarna ger barnen alternativa val och det innebär, i detta fall att de låter barnen gå ifrån en stund ifall de inte kommer överens (Gloeckler & Cassell, 2012). Utifrån attributionsteorin kan denna form av konfliktantering förstås ur dimensionen kontrollerbarhet, då barn och vuxna försöker kontrollera orsaken till konflikten genom samarbete och dialoger, det vill säga genom handlingar (Denby & Bowmer, 2013). Vidare kan det associeras till det Church, Mashford-Scott och Cohrssen (2017) beskriver, då de säger att lärare ska bemöta barnen genom att ge dem möjligheter att komma överens och förstå varandra genom att låta barnen uttrycka sig.

Några av förskollärarna tillämpar även konfliktantering *åt* barnen genom att avleda dem från uppstående konflikter till att försöka få dem att hitta på andra aktiviteter. Det kan dessutom handla om att informera barnen om regelverk som gäller, till exempel att inte slåss och att de kan hjälpa varandra istället (Gloeckler & Cassell, 2012). Utifrån det teoretiska perspektivet kan det förstås som att lärarna försöker kontrollera orsaken till konflikter för barnen genom sina handlingar, alltså genom avledning eller att tala om regelverk (Denby & Bowmer, 2013). Gloeckler och Cassell (2012) redogör att konfliktantering för barn också innebär att lärare direkt ingriper i konflikter, i syfte att avsluta den snarast möjligt. Lärarnas strategier går ut på att leda barnen till att göra annat istället. Att lära barnen turtagande och tala om regelverk kan förstås som ett sätt att ingripa i konflikter för att hjälpa barn att utveckla problemlösningstrategier. Lärarna ska få barnen att begripa att deras handlingar har en inverkan på varandra (Church, Mashford-Scott & Cohrssen, 2017). Detta konfliktförebyggande arbete kan ses som att arbeta med inre attributioner, då lärarna försöker påverka barnens sociala samspel och därmed förståelse och empati för varandra. På så sätt kan barnens egenskaper och handlingar förändras (Denby & Bowmer, 2013).

Konfliktantering *med* och *åt* barnen kan också förstås enligt Jonsdottirs (2007) beskrivning, att barnen och lärarna gemensamt för dialoger om barnens syn på sig själva och om de regler, normer och förväntningar som råder i förskolan. Genom barnen och lärarnas reflektioner och interagerande bildar de en diskurs kring sociala regler. Personalen behöver vara lyhörda, i syfte att barnen får möjlighet att uttrycka sig och delta i utvecklingen av normer och värden de förväntas följa (Jonsdottir,

2007). Det är ett arbetssätt kopplat till yttre attributioner, då regler i förskolan ska följas, men även inre attributioner, då barnen ska försöka lära känna sig själva genom reflektioner (Denby & Bowmer, 2013).

5.3 Förskolepersonalens bemötande

Vad gäller observationerna skedde det två liknande konflikter under O1 som handlade om att ett barn ville ta ett annat barns pinne/spade. Den första konflikten löste barnen genom att tillsammans leta efter en annan pinne som de sedan gav till det barn som ville ha en pinne. Den andra konflikten löstes genom att en av personalen ingrep och letade tillsammans med barnet efter en annan spade. Personalens ingripande kan kopplas till dimensionen kontrollerbarhet, då hen kontrollerade konflikten genom sina handlingar, alltså att leta tillsammans med barnet (Denby & Bowmer, 2013). Personalen tillämpar konflikthantering för barnen i den situationen, då hen ingrep i konflikten och försökte, tillsammans med barnet leta efter en annan spade (Gloeckler & Cassell, 2012). Detta kan associeras till att F2 berättar att hen vill låta båda parterna få inflytande över konfliktens lösning.

Under O1 fick vi också syn på en större konflikt där ett barn inte ville följa de särskilda rutiner som finns på den förskolan och plocka upp ett visst antal föremål efter sig. Rutiner eller material på förskolan som förskolepersonal beslutat kan leda till skeenden i förskolan, som specifikt beror på externa faktorer. Rutiner och material tillhör externa faktorer, då de är en del av omgivningen (Denby & Bowmer, 2013). Personalen hanterar situationen genom att lösa konflikten både för och med barnet, framför allt för, då personalen igenom konflikten framhåller för barnet att det måste följa de riktlinjer som gäller. Personalen ger dessutom alternativa lösningar till barnet (Gloeckler & Cassell, 2012). Konflikthantering med barnen tillämpar personalen genom att sätta sig bredvid barnet och försöker komma närmare det, vilket kan tolkas som att personalen försöker förstå barnets tankar och känslor (Gloeckler & Cassell, 2012).

Personalens agerande i O1 kan associeras till att respondenterna berättat under intervjuerna att de framhäver vikten av aktiv närvaro och delaktighet med barnen under konflikten. F3 framhöll specifikt att inte hetsa upp sig i sådana situationer och istället försöka förstå barnet genom att komma till barnets nivå. I detta fall satte sig personalen på huk med barnet och försökte komma fram till en lösning och ömsesidig förståelse. På så sätt visar förskolepersonalen att de arbetar med inre attributioner, då de söker förståelse och samspelar på samma nivå som barnen (Denby & Bowmer, 2013).

Under O2 skedde en konflikt, till följd av att två barn ville köra samma bil. P1 ingriper i konflikten och förklarar att barnen måste turas om, vilket innebär att konflikthantering för barnen tillämpas, eftersom hen talar om de regler som gäller (Gloeckler & Cassell, 2012). P2 avleder B2, då hen försöker få stopp på konflikten,

vilket associeras till det förhållningssätt F1 har gällande *avledning* vid konflikter. I slutet av konflikten går B1 iväg och leker med någonting annat, varpå P1 följer med, vilket också associeras till konflikthantering för barnen, då de leds in i att göra en annan aktivitet tillsammans (Gloeckler & Cassell, 2012).

Jonsdottir (2007) redogör att personalens tolkningar om barnens egenskaper har en påverkan på barnens sociala relationer och att personalen behöver reflektera med varandra och med barnen om olika sociala regler och värderingar. I detta fall bemöter personalen barnen genom att samtala om en viss social regel - turtagning. De framhåller även värderingar i bemötandet, vilket är att barnen bör hjälpas åt och glädja varandra. Personalen agerade på så sätt, till följd av en konflikt som berodde på en yttre attribution (material, miljö, men även rutiner). De värderingar de dock för vidare kan kopplas till arbete med inre attributioner, då de lär barnen att de behöver hjälpa varandra och turas om (Denby & Bowmer, 2013).

6 Diskussion

I det här avsnittet kommer vi föra en diskussion kring vår valda undersökningsmetod samt studiens resultat. Vi kommer även att diskutera resultatets betydelse för yrkesutövningen. Avslutningsvis kommer vi också ge olika förslag på hur man kan forska vidare kring konflikthantering och konfliktförebyggande arbete i förskolan.

6.1 Metoddiskussion

Syftet med vår studie var att få fördjupad kunskap om konfliktförebyggande arbete i förskolan. Metodvalet för studien var kvalitativa intervjuer med fyra förskollärare och två rektorer, vi utförde även två strukturerade, men icke-deltagande observationer för att få ett bredare perspektiv.

Att vi använde oss av öppna frågor i studien visade sig ha både fördelar och nackdelar. En fördel vi upplevde genom användningen av öppna frågor var att det blev enklare för oss att synliggöra respondenternas egna tankar. Bryman (2011) redogör att fördelarna med öppna frågor är respondenterna kan svara utifrån sina egna ord och tankar. Frågorna kan samtidigt ge oväntade svar eller reaktioner. En nackdel som vi upplevde var att respondenterna under intervjuerna vid vissa tillfällen kom in på andra ämnen då de inte riktigt visste vad de skulle svara. Intervjutillfällen ska enligt Olsson och Sörenson (2011) ses och kännas som ett vanligt samtal där man diskuterar ett gemensamt intresse om ett visst ämne, detta upplevde vi under våra intervjuer. Känslan av att vi hade ett vanligt samtal och användningen av de öppna frågorna anser vi bidrog till en bekvämlighet, för både oss och våra respondenter. Ytterligare en nackdel som vi upplevde var att transkriberingen av resultatet försvårades vid tillfällen där respondenternas svar blev väldigt långa. Detta ledde till att vi var tvungna att lyssna på inspelningarna ett flertal gånger för att hinna

transkribera de omfattande svaren. Under några av respondenternas intervjuer upplevde vi även att en del av de inte riktigt var helt förberedda. Detta då respondenterna inte riktigt var medvetna om vad syftet med detta examensarbetet var, trots att vi hade skickat ut ett missivbrev en till två veckor innan intervjutillfället där information om studiens syfte och frågeställningar framkom. Under några intervjuer framkom det att några respondenter inte hade läst missivbrevet som vi hade skickat ut, vilket ledde till att vi fick många frågor om vår studie innan vi kunde påbörja intervjun. Ur ett etiskt perspektiv har respondenterna inte tagit del av den information som givits kring vad studien innebär för deras deltagande, samt vad studien gått ut på.

Enligt Gilbert (1998), i Denby och Bowmer (2013) är observatörer omedvetna om den situationella miljön, eftersom de genom observationen skapar en uppfattning om en person men inte miljön. Observatören karakteriserar då de olika beteenden som hen får syn på under observationens gång som interna personlighetsdrag. Genom forskning har det även påvisats att det författarna berättar är sant, då observatörer ofta lägger sitt fokus på de inre attributionerna när de återberättar observationerna. Vi har varit neutrala under observationerna, då vi inte har haft för avsikt att bestämma vad för beteende vi ser, då vi inte observerar beteendet i sig utan personalens förhållningssätt och bemötande. Vi har därför vid utförandet av observationerna fokuserat både på de inre- och yttre faktorerna.

Innan vi skulle utföra observationerna frågade vi respondenterna om de upplevde att det fanns en ökad risk för konflikter i olika situationer. Detta gjorde vi för att kunna få med oss så mycket material som möjligt att transkribera och använda oss av. Trots att vi observerade i de miljöer där respondenterna upplevde en ökad risk för konflikter fick vi under O1 inte syn på några konflikter. O1 utfördes både inomhus och utomhus, vi delade även upp oss och var på olika avdelningar och observerade då vi inte fick syn på konflikthantering eller förebyggande arbete. Detta resulterade i att vi inte fick med någon större del av material från den observationen till denna studie. O2 utfördes däremot endast inomhus och på endast en och samma avdelning. Här kunde vi observera både konflikthantering och förebyggande konfliktarbete, vilket gav oss mer material.

6.2 Resultatdiskussion

Syftet med denna studie var att få fördjupade kunskaper om respondenternas arbete med konflikthantering och konfliktförebyggande arbete i förskolan. I det här avsnittet kommer vi att diskutera resultatet utifrån tidigare forskning och teoretiskt perspektiv. Vi har delat upp resultatdiskussionen i följande teman; konflikter och förebyggande arbete och slutsats. Vi tar i våra teman upp respondenternas beskrivningar kring arbetet med konflikthantering samt våra observationer och tolkningar kring bemötandet av barn som hamnar i konflikter. Avslutningsvis tar vi även upp studiens betydelse för yrkesutövningen och förslag för fortsatt forskning.

6.2.1 Konflikter och förebyggande arbete

I resultatet framkom det att en konflikt definierades som en situation där människor inte kommer överens. Respondenterna anser bland annat att en konflikt mellan barn är situationer där minst två eller fler barn har en meningsskiljaktighet. Å andra sidan anser respondenterna också att en konflikt mellan barn kan vara att barnen vill ha samma föremål. Vi fick bland annat ta del av att konflikter på de yngre avdelningarna oftast handlade om leksaker, det vill säga yttre attributioner, men att på de äldre avdelningarna handlade mer om meningsskiljaktigheter, det vill säga inre attributioner (Denby & Bowmer, 2013). Meningsskiljaktigheterna som respondenterna säger finns i de äldre barngrupperna, beror enligt attributionsteorin på interna orsaker. Vi tolkar att meningsskiljaktigheterna i de äldre avdelningarna beror på att de äldre barnen har olika perspektiv, erfarenheter och förmågor som då kan skapa en oenighet mellan dem.

I resultatet framkommer det att förebyggande arbete med konflikthantering anses vara en mycket viktig del av förskolans arbete. Resultatet visar olika beskrivningar av det konfliktförebyggande arbetet. I syfte att veta hur en konflikt ska förebyggas klargör Edfelt (2019) att man måste ha en förklaring till varför de uppstår. I enighet med Denby och Bowmer (2013) understryker Edfelt (2019) att dessa beteenden ofta beror på interna eller externa orsaker såsom människans personlighet och egenskaper eller omgivning och sammanhang. Respondenterna tydliggör att ett sätt att förebygga konflikter är genom diskussioner i arbetslaget om den sociala miljön, då de tillsammans utvecklar en medvetenhet om vilka barn som fungerar bra tillsammans med varandra (Jonsdottir, 2007). Förskolans uppdrag är bland annat att skapa goda relationer och detta kan enligt respondenterna göras genom att man delar in barngruppen i mindre grupper. Respondenterna förklarar att barn som inte fungerar tillsammans oftast brukar delas upp i respektive barngrupper för att förebygga konflikter. Vi tolkar dock det som att detta påverkar barnens relationer då de inte kan lära känna övriga barn som är i den andra gruppen. Detta hindrar barnen från att skapa goda kamratrelationer, vilket är ett av förskolans uppdrag. Vi anser att det är bra att dela in barngrupperna i mindre grupper, men å andra sidan anser vi att dessa gruppindelningar inte alltid behöver vara likadana. Vi menar att indelningarna behöver variera för att alla barn ska lära känna varandra och skapa goda kamratrelationer med alla barn på avdelningen.

Gloeckler och Cassell (2012) betonar å andra sidan att barnen bör uppleva konflikter för att deras sociala, emotionella och kognitiva förmåga ska utvecklas, samt för att de ska få en större begriplighet över att alla individer har olika åsikter och tankar. De definierar en konflikt som ett naturligt skeende, vilket även respondenterna i vår studie gör. Det samstämmer också med det Church, Mashford-Scott och Cohnsen (2017) beskriver, att barnen i ett socialt interagerande med lärare och andra barn kan utveckla en samsyn. På så sätt kan barnen ta del av andra barns tankegångar och förstå att alla inte har likartade tankar och föreställningar. Barnens förmåga att

kommunicera och därmed även det socioemotionella lärandet kan utvecklas, då barnen samspelar med andra barn och vuxna. Därmed kan de få möjlighet att utveckla goda relationer och hantera utmanande situationer på ett gynnsamt sätt (Sing & Squires, 2014). Respondenterna talar dock inte specifikt om att konflikter kan utveckla barnens förmågor och deras samspel. Däremot går de djupgående in på sitt förebyggande arbete mot konflikter och vilka strategier de tillämpar, vilka möjligen kan utveckla barnens samspel och förståelse för varandra. Vi tolkar att förskolepersonal kan förebygga många konflikter genom att vara närvarande istället för att dela in barn i olika grupper där de inte får möjligheten att se att individer har olika tankar och åsikter. Vi anser att många konflikter kan förebyggas endast genom att vara närvarande, men även genom att vara en medlekare.

Ett annat konfliktförebyggande arbetssätt var att personalen diskuterade och reflekterade kring olika situationer som uppstått med de inblandade barnen. En respondent nämnde att hen försöker förebygga att samma situationer uppstår igen genom att fråga barnen hur de ska göra ifall situationen skulle upprepa sig. Brodin och Hylander (2002) belyser att chansen är stor att vuxna, oftast från sitt egna vuxenperspektiv försöker lösa barns konflikter, istället för att ta vara på barnens förmåga för att lösa konflikterna själva. Det går tydligt att se i resultaten att respondenterna vill att barnen är delaktiga i konflikthanteringen tillsammans med dem. Gloeckler och Cassell (2012) beskriver att det krävs att lärarna har överseende med barnens känslor, tankar och åsikter, samt att de måste ge barnen möjligheter att uttrycka sig och göra egna val. Detta samstämmer med respondenternas tankar kring att personalen kan ställa öppna frågor till barnen för att få syn på alla inblandades perspektiv på situationen. I enlighet med Gloeckler och Cassell (2012) tydliggör respondenterna att öppna frågor ger barnen en möjlighet där de får reflektera över situationen och sitt handlande. Därefter kan de inblandade barnen ensamma eller tillsammans med läraren hitta en lösning på situationen. Man kan även se att respondenterna vill att barnen blir medvetna om hur de kan lösa situationen själva, vilket vi kunde se under observationerna. Under första observationen, O1 kunde vi bland annat se att de flesta barnen själva löser konflikterna som uppstår. Att barnen löser konflikterna på egen hand ser vi som något positivt då det visar att de på denna förskola har arbetat förebyggande mot konflikter. Vi tolkar det även som att de på denna förskola arbetar förebyggande mot konflikter tillsammans med barnen, vilket i sin tur kan ha lett till att barnen lärt sig att hantera mindre konflikter själva.

6.2.3 Slutsats

I denna studie har det framgått att förskolepersonalens samt barnens roll i konflikthanteringen är av stor vikt. Detta är något vi fått ta del av både i våra intervjuer och observationer. Vi har även sett att det är av stor vikt att alla i arbetslaget är överens om hur de ska arbeta med konflikthantering och förebyggande arbete. Bland annat då det bidrar till en tryggare barngrupp, men även för att det ska bidra till en tryggare arbetsplats utan rädsla för konflikter (Larsson, 2017). Detta är

också något vi fått ta del av från intervjuerna då respondenterna har upplevt att det är en utmaning när man i arbetslaget arbetar olika och har en ojämnh kompetens kring konflikthantering. Vi har även sett att det är av stor vikt att barnen känner att de är delaktiga i konflikthanteringen och att personalen på förskolan bidrar till ett gott samspel i barngruppen, till exempel genom att vara en medlekare och närvarande i barngrupperna.

Även om vi observerade all personal på respektive förskolor och inte endast de förskollärare som vi intervjuade såg vi att personalen arbetade på det sätt som beskrivits i intervjuerna. Vi kunde också se att de olika respondenterna på de olika förskolorna arbetade på liknande sätt med konflikthantering och förebyggande arbete, bland annat genom lågaffektivt bemötande.

6.3 Studiens betydelse för yrkesutövningen

Syftet med denna studie var att få fördjupad kunskap om konfliktförebyggande arbete och konflikthantering i förskolan, vilket vi under denna studie anser att vi har fått fördjupade kunskaper kring. Som blivande förskollärare anser vi att denna studie har varit mycket givande, då vi har haft möjligheten att ta del av rektorers och förskollärares perspektiv kring konflikthantering och förebyggande arbete.

Konflikthantering och förebyggande arbete är ett väldigt aktuellt ämne då konflikter sker väldigt ofta. Konflikthantering och förebyggande arbete är något som vi alla inom förskolan måste lära oss att hantera, men även något man aldrig kan bli fullärd i. Under denna studie har vi uppmärksammat att konflikter och förebyggande arbete inte är lätt, då man alltid måste ta hänsyn till alla inblandade personers känslor, åsikter och upplevelser kring situationerna. En ökad kunskap om konflikter och konflikthantering anser vi ger en ökad möjlighet till att stödja barnen i deras lärande kring konstruktiv konflikthantering men även kring deras sociala, emotionella och kognitiva utveckling (Gloeckler & Cassell, 2012). Personalen på förskolan, som också blir förebilder för barnen måste föregå med goda exempel där de även visar empati och respekt. Eftersom barnen ser personalen på förskolan som förebilder är det därför enligt oss av stor vikt att personalen får rätt utbildningar och hjälpmedel kring konflikthantering och förebyggande arbete. Under våra intervjuer och observationer har vi sett att förskollärarna och övrig personal på förskolan aktivt lyssnar på barnen, bekräftar deras känslor och upplevelser samtidigt som de med barnen tillsammans löser konflikterna på ett konstruktivt sätt. Vi tänker att det lågaffektiva bemötandet är något vi kommer att beakta i vår blivande yrkesroll, då vi vill föregå med gott exempel. Vi kommer att ha fokus på att barnen är delaktiga i konflikthanteringen, samtidigt som vi tar hänsyn till barnens känslor, tankar och idéer kring konflikterna och hur de kan lösas. Detta då vi vill att barnen ska vara benägna att lösa icke-fysiska konflikter själva, men även för att en trygghet och en god miljö mellan oss, de och resterande barn i barngruppen ska utvecklas.

6.4 Förslag på fortsatta studier

I dagsläget har de flesta förskoleverksamheter stora barngrupper. Vi tänker oss att storleken på barngrupperna kan komma att påverka personalens möjligheter i deras uppdrag. Detta anser vi kan vara intressant att studera vidare. Vi anser att studien hade kunnat göras i bredare utsträckning om vi även hade intervjuat och observerat barnen samt ännu fler yrkesprofessioner på förskolan. På så sätt hade vi eventuellt kunnat ta del av deras syn på konflikthantering och förebyggande arbete. En större studie tror vi även hade bidragit till att öka trovärdigheten i vår studie. Ytterligare något vi tror kan utveckla kunskaperna om konflikthantering och förebyggande arbete är att undersöka hur olika kommuner arbetar med dessa aspekter. Vi anser att vi kanske kunde ha fått ett större perspektiv om vi undersökte konflikthantering och förebyggande arbete i flera kommuner och inte enbart i denna kommun. Det hade varit intressant att se vilka strategier och metoder de använder sig av i andra kommuner, samt om arbetssätten skiljer sig mellan olika kommuner. Det intressanta kan vara att se hur de, eventuellt olika förhållnings- och arbetssätten påverkar barnens utveckling och lärande och därmed verksamhetens utformning.

7 Referenslista

Brodin, M., & Hylander, I. (2002). *Själv-känsla - att förstå sig själv och andra*. Stockholm: Liber AB.

Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Stockholm: Liber.

Church, A., Mashford-Scott, A., & Cohns, C. (2017). Supporting children to resolve disputes. *Journal of early childhood research*, 16 (1) 92 –103.
doi: 10.1177/1476718X17705414

Denby, R., & Bowmer, A. (2013). *Rural Kinship Caregivers' Perceptions of Child Well-Being: The Use of Attribution Theory*. *Journal of Family Social Work*, 16(1), 53–69. Hämtad: 14 november 2019:
<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/10522158.2012.747192>

Edfelt, D. (2019). *Utmaningar i förskolan: att förebygga problemskapande beteenden*. (Andra upplagan). Stockholm: Gothia Fortbildning.

Gloeckler, L., & Cassell, J. (2012). Teacher practices with toddlers during social problem solving opportunities. *Early Childhood Education Journal*, (40), 251–257.
doi: 10.1007/s10643-011-0495-4.

Hejlskov Elvén, B. (2018). *Problemskapande beteende - vid utvecklingsmässiga funktionshinder*. Lund: Studentlitteratur.

Hejlskov Elvén, B., & Wiman, T. (2015). *Barn som bråkar: att hantera känsloladdade barn*. Stockholm: Natur & Kultur.

Jonsdottir, F. (2007). *Barns kamratrelationer i förskolan - samhörighet, tillhörighet och vänskap*. (Doktorsavhandling), 1651–4513. Malmö högskola: Lärarutbildningen.
Tillgänglig:
http://muep.mau.se/bitstream/handle/2043/4984/Fanny_MUEP_10_maj.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

Koglin, U. (2011). The Effectiveness of the Behavioural Training for Preschool Children. *European Early Childhood Education Research Journal*, 19 (1). Hämtad 07 december 2019:
<https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/1350293X.2011.548949?needAccess=true>

Larsson, Å. (2017). *Lär dina elever bråka smartare*. Hämtad 21 november-2019:
<https://skolvarlden.se/artiklar/lar-dina-elever-braka-smartare>

Läroplan för förskolan: Lpfö 18. (2018). Stockholm: Fritzes. Hämtad 19 november 2019:
<https://www.skolverket.se/download/18.6bfaca41169863e6a65d5aa/1553968116077/pdf4001.p>

Olsson, H. & Sörensson, S. (2011). *Forskningsprocessen: kvalitativa och kvantitativa perspektiv*. (3. uppl.). Stockholm: Liber.

SFS 2010:800. *Skollag*. Stockholm: Utbildningsdepartementet.

Singh, A., & Squires, J. (2014). *ADHD in preschool: Approaches and teacher training*. *Journal of the American Academy of Special Education Professionals*, 122–149. Hämtad: 14 november 2019.
<http://ep.bib.mdh.se/login?url=https://search-proquest-com.ep.bib.mdh.se/docview/1895971285?accountid=12245>

Vetenskapsrådet (2017). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Bilagor

Bilaga 1 Missivbrev

Information om En studie om förebyggande konfliktarbete i förskolan

Hej!

Vi är två studenter från förskolläraryrket vid namn Adelisa Hodzic och Carina Shabo och vi studerar i nuläget vår sista termin på Mälardalens högskola i Eskilstuna. Vi har påbörjat vårt examensarbete som kommer att behandla ämnet förebyggande konfliktarbete i förskolan. När denna studie är slutförd kommer den att presenteras i form av en uppsats vid Mälardalens högskola som i sin slutversion läggs ut på databasen DiVA.

Du tillfrågas härmed om deltagande i denna studie. Syftet med denna studie är att undersöka hur förskolepersonal arbetar med att förebygga konflikter och konfliktbeteenden. Vi vill få ett bredare perspektiv på hur förskolepersonal hanterar och förebygger konfliktsituationer, i syfte att förhindra att de uppstår. Vi vill också få reda på hur förskolepersonal bemöter barn som befinner sig i konfliktsituationer och vilka strategier de använder sig av.

Studien kommer att genomföras med hjälp av observationer och intervjuer och ditt deltagande i undersökningen är helt frivilligt. Du har rätten att när som helst avbryta ditt deltagande utan närmare motivering och utan att det resulterar i några negativa konsekvenser för dig. Ditt deltagande kommer att behandlas konfidentiellt och materialet kommer enbart att användas i vår studie. Intervjun kommer att bestå av ungefär tio frågor och ta ungefär 30 minuter. Vår förhoppning är att en givande diskussion kommer att uppstå. Vi kommer att spela in intervjun och inspelningen tas bort så fort uppsatsen är publicerad. I observationen kommer vi att observera förskollärares förhållnings- och arbetssätt. Observationen vill vi utföra under en cirka en halvdag i er verksamhet.

Är du intresserad av att ta del av den färdiga uppsatsen kan du göra det på databasen DiVA. Har du några frågor eller funderingar är du välkomna att kontakta oss eller vår handledare.

Eskilstuna den 22/11-19

Med vänliga hälsningar

Adelisa Hodzic
Mailadress: ahc16001@student.mdh.se
Telefonnummer: XXX-XXXXXXX

Handledare: Kristina Jonsson
Mailadress: kristina.jonsson@mdh.se
Telefonnummer: 021-101520

Carina Shabo
Mailadress: cso16002@student.mdh.se
Telefonnummer: XXX-XXXXXXX

Bilaga 2 Intervjuguide

Hur länge har du arbetat som förskollärare? Vilket år tog du examen?

- 1 Anser du att du har tillräckliga kunskaper om konflikthantering med dig från utbildningen?
- 2 Har du fått någon kompetensutveckling inom konflikthantering från din arbetsgivare? Vad i så fall?
- 3 Finns det något i ditt arbetssätt du skulle vilja utveckla mer det gäller konflikthantering?
- 4 Hur arbetar ni på förskolan förebyggande mot konflikter?
  - a. Använder ni någon särskild metod?
  - b. Har ni en gemensam strategi?
- 5 Vilka metoder och strategier använder du dig av vid konflikthantering?
- 6 Vad är en konflikt för dig?
- 7 Hur bemöter du konflikter när de väl sker?
  - a. Hur gör du för att förebygga att dessa konflikter eller situationer uppstår igen?
- 8 Finns det några typer av konflikter du tycker är svårare än andra? Varför?
- 9 I vilka situationer ser du/har du sett att det finns en ökad risk för konflikter?
  - a. Hur kan dessa (till viss del förutsägbara) situationer förebyggas?

Bilaga 3 Observationsmall

Datum:	Konflikt:
1. Mellan vilka uppstår konflikten?	
2. Hur hanterar förskolläraren konflikten? Vilka metoder eller strategier använder sig förskolläraren av?	

5. Varför tror förskolläraren att konflikten uppstod?	
7. Övriga iakttagelser:	